

kereskedés, kiadó-
hivatal és nyomda

Cluj-Kolozsvár, St. Bover

KÖZEL KELET

DO-POLITIKAI NAPILAP

ELŐFIZETÉSI ÁRA

Romániában	
Félszáz évre	— 850
Félévre	— 460
Negyedévre	— 240
Egy hónapra	— 85
Egy szám ára pályau- varon és vidéken is 4 l- Bukaresiben	— 5-
Csehszlovákiában	
Egy hónapra	— ck 35-
Egy szám	— 150

1925 január 26 Hétfő

Cluj-Kolozsvár * VIII. évfolyam * 20 szám

5685. Sövat 1

Európa igazi arca

Az európai pacifizmusban hívó embereket naposon kiábrándíthatja az az évkönyv, melyet a népszövetség adott ki. Ez évkönyv adatai szerint jelenleg a világon hatodfélmillió ember áll fegyverben és háboru esetén harmincmillió ember mozgósítható. A világ hadihajóinak legénysége ötszáz ezerre rug, a világ flottájában százhetvenhat cirkáló és csatahajó, ezerkilencvennégy torpedóuzó, négyszáz tengeralattjáró, négyezernél több hadirepülőgép és léghajó van. Beszédes számok ezek külön-külön és együttvéve, melyek teljes mértékben rácsafolnak azokra a keserű igékre, melyek néhány álmodozó és jóhiszemű államférfi ajkairól elhangzottak. Beszédes dokumentumok e számok ama pszichózis mellett, mely a háboru után is teljes mértékben uralkodik a tömegek és államférfiak lelkén. A félelem ime erősebb a belátásnál, az imperializmus mentalitása hatalmasabb a békére törekvők jóhiszeműségénél. Ez a nagy fegyverkezés arra vall, hogy a népszövetség és döntőbírósi hatalmába és érvényébe vetett hit még azoknál a népeknél sem erős, melyek legdöntőbb befolyást gyakorolnak a népszövetség irányítására. Sötét, nagyon sötét kép, kilátástalan jövő. S ami mindennél vigasztalanabb — az, hogy a fegyverkezésben nemcsak azok a nemzetek vesznek részt, melyeknél reakciós a kormányzat, hanem a demokratikus kormányzattal rendelkező népek is. Vegyük hozzá a népszövetség hadi statisztikájához azt is, hogy a legyőzött államokban, mint Németországban és Magyarországon, csak korlátolt létszámú miliciák vannak, mely országok háboru esetén szintén lakosságuk jelentékeny részét állítanák hadsorbá. A militarizmus tehát nem bukott meg a világháborúval, hanem valóságos reneszánszát éli.

Ez azt bizonyítja, hogy a lelkek mélyén ott parázslik az új konfliktusok lehetőségének gondolata és hogy valójában az európai népek közötti megértés sohasem volt utópisztikusabb, mint napjainkban. Lehet, hogy a népek valódi mentalitása békeszerető és tényleg a megértés felé tendál. De az csak annál beszédesebb bizonyíték azon feltevés mellett, hogy a népek valódi akarata ma sem érvényesülhet és akarataik, érdekük az élen álló államférfiak játéka.

Az valószínű, hogy az európai fegyverkezés lépitésének útjában erős gátul feszül — Szovjetország is. Az orosz medve korántsem adta fel imperialisztikus céljait és minden szemforgatása mellett sem azt a tervét, hogy Európát egykor fegyverrel kezében boisevizálja. A vörös hadsereg nőttön-nő, folyton erősödik és hovatovább eléri azt a pontot, amikor fenntartását már csak az expanzió igazolja. Európának tehát védekeznie kell ellene. A baj az, hogy a hivatalos diplomácia, mely az őszinteség útját sohasem fogja helyes utnak találni, — nem igyekszik a fegyverkezés igazi célját feltárni a népek előtt. Ezzel természetesen fokozza a nyugtalanságot és az általános pesszimizmust, különösen a legyőzött népek körében, — ahol, Németország példáját véve alapul — a reakciós áramlatot segíti uralomra. Örök circulus vitiosus ez, mely a teljes reménytelenség felé vezet. Hogy a megoldás útja merre van, hol található, — azt annyi csalódás és balsiker után ma senki sem mondhatja meg. A túlzó nacionalizmus, különösen a kulturájuk zenitjére nem érkezett népek között annyira virulens, még hogy a népek szolidaritásának eszméje rövideken nem verhet mély gyökeret bennük. A nagy népek, mint az angol és a francia pedig a népek szolidaritását ma sem tudják másképp elképzelni, mint saját nagyhatalmi állásuknak kihangsúlyozásával. Világdemokrácia? Sajnos a demokrácia jelszavát sohasem érte annyi deza-

vuálás, mint a háboru utáni években. A tömegek is pillanatnyi érdekeik után indulnak — és minden jel szerint — erős hajlamot éreznek arra, hogy diktatúrát teremtsenek, vagy szívesen elviseljék azt. Magában a demokrácia kebelében is erős belső ellentétek alakultak ki, kis, partikuláris szempontok, melyek egymás ellen harcolnak s párhelyzetük erősödése, kis előnyök kiharcolása számukra sokkal fontosabb,

mint az európai szolidaritás megteremtése.

A világ felett a nyerserek újra átvették ősi uralkodásukat. Ami szellemi mozgalom e nyerserek felett halvány szívárványszínekben csillog, az egy gyöngye szövötte saisi fátyol lebbenése csak, mely alatt az örök változhatatlanság monstruma rejtőzik. A genfi hadistatistika a reakciót, a pesszimista filozófiát igazolja, hogy az ember nem változik.

Nem engedélyezték a Magyar Színházban a Szokolov-mitinget

Ünnepi istentisztelet lesz a Poale Cedek-templomban Szokolov tiszteletére. Tatarescu miniszter nyilatkozata Szokolovról

(Cluj-Kolozsvár, jan. 24. Az Uj Kelet munkatársától.) Minden kommentár nélkül vagyunk kénytelenek most közölni azt a tényt, hogy az illetékes helybeli hatóság nem engedélyezte a Magyar Színházban a Szokolov-miting megtartását. Ezt az intézkedést azzal indokolják, hogy Kolozsvár kimondott egyetemi város és így az itt elrendelt ostromállapotra való tekintettel, ilyen irányban a miting megtartásának engedélyezésével kivételt tenni nem lehet.

Igy tehát a Magyar Színházban meghirdetett Szokolov-miting elmarad. Szokolov tiszteletére vasárnap délelőtt féltizenegy órakor a Poale Cedek-templomban (Malom-utca 18) a hatóságok engedélyével istentisztelet lesz, amelyen Szokolov is szerepel. Tekintettel a templom korlátozott befogadóképességére és a rend abszolút biztosítására, az istentiszteleten csak azok vehetnek részt, akik megkapták a betiltott miting belépőjegyét. A rendezőség a legszigorúbban fog ügyelni arra, hogy csak a jegy felmutatása mellett vehessen bárki részt az istentiszteleten.

Hirt adtunk már arról, hogy a Szövetség kistitőbizottsága nevében Székely Béla Bukarestbe utazott, ahol hosszabb tanácskozásokat folytatott Szokolov erdélyi útjára vonatkozólag Duca külügyminiszterrel és Tatarescu kisebbségi miniszterrel.

Tatarescu miniszter kijelentette, hogy e korlátozó intézkedések csak Kolozsvárra vonatkoztak és úgy Nagyváradon, mint Temesváron a legteljeseb-

ben biztosítja a Szokolov-ünnepségek zavartalan lefolytatását. Kolozsvárra vonatkozólag rendkívüli helyzet áll fenn, mert egy két hónappal ezelőtt kiadott rendelkezés szerint itt semmiféle miting, konferencia egyelőre nem tartható, tekintettel az ostromállapotra. E rendelkezés alapján nem lehetett kivétel tenni Szokolov személyével sem, bármilyen elismeréssel van Szokolov személye és munkássága iránt Románia hivatalos vezetősége. Tatarescu miniszter kiemelte, hogy Szokolov látogatása mindenütt a legnagyobb figyelemben részesült, a hatóságok mindent elkövettek, hogy a zsidóságnak ez a nagy államférfia a legjobb impressziókat szerezze Romániában. Tatarescu miniszter táviratilag értesítette Muresan prefektust, hogy látogassa meg Szokolovot és magyarázza meg, hogy a kolozsvári események korántsem érintik azt az abszolút nagybecsűlést, amellyel egy királyi család, mint a kormány Szokolov iránt viseltetik, viszont az itteni rendkívüli helyzet parancsolja a szükséges óvatosságot. Tatarescu miniszter azonnal intézkedett, hogy úgy Nagyváradon, mint Temesváron a hatóságok a legnagyobb előzékenységgel segítsék elő Szokolov látogatásának programját.

Duca külügyminiszter is nagy megdöbbenéssel értesült a rendkívüli kolozsvári helyzetről és azonnal átküldötte a Szövetség delegátusával együtt Polydor külügyminiszeri államtitkárát Tatarescu miniszterhez, akivel beható tanácskozások folytak Szokolov kolozsvári, majd nagyváradon, temesvári útjának programjáról.

Lesújtó kritika egy angol folyóiratban a liberálisokról

Raducanu parasztpárti vezér nyilatkozata a román politikai pártokról

(Cluj-Kolozsvár, jan. 24. Az Uj Kelet tudósítójától.) A „The Near East“ (Közel Kelet) című élékölő angol folyóiratban egy igen érdekes interjú jelent meg, melyet Raducanu bukaresti egyetemi professzor, a romániai parasztpárt egyik vezére adott a folyóirat Bukarestben tartózkodó munkatársának. Raducanu az angol hírlapíró előtt részletesen ismertette a parasztpárt programját, amely szerinte a legtisztábban kristályozódott demokrácia és semmi kontaktusban sincs a kommunizmussal.

— A parasztpárt — mondotta Raducanu — antikommunista, mert a magántulajdon és az egyéni szabadság elvén áll.

Raducanu az interjú további során megállapította, hogy a liberális párt osztálypolitikát követ. A liberális párt tagjai nagykereskedők, bankárok és nagyiparosok köréből rekrutálódnak, akik a politikát is közgazdasági területnek rendezik be. A liberálisok a nemzeti kapitalizmus képviselői sovénista tendenciával, akik a nemzeti eszme leple alatt magáncélokra használják fel a közvagyonot. Raducanu különösen azt hangsúlyozza, hogy a liberális párt tökései nem a nyugati országok kapitalista osztályának mintájára fejlődtek. Nem azt a polgári réteget képviselik, amely évtizedek szívis munkájával gyűjtötte össze vagyonát, hanem mint politikusok a közvagyon kiaknázásából és mint nagybirtokosok a munkásosztály kizsákmányolásából

szerezték tőkéiket. Ezekkel a parazitákkal szemben a parasztpárt a termelő osztályokat képviseli.

— A parasztpárt — folytatta Raducanu professzor — szorosán hozzá van forva a monarchikus államformához, ami alatt az angol értelemben vett alkotmányos monarchiát kell érteni. Sajnos, Romániának nincs még ilyen alkotmánya. Tudott dolog, hogy a liberálisok éppen ezért népszerűtlenek a lakosság minden rétegében, mert nem a nép akaratából, hanem a szoros választási visszaélések árán jutottak uralomra.

— A jelenlegi rendszer az önkényuralom rezsimeje az alkotmányosság leple alatt. Általában ez a rendszer a többi balkán államokban is, mint Jugoszláviában, Bulgáriában és Magyarországon, amely országokban minden tekintetben megegyező rendszer uralkodik. Bratianu, Basics, Horthy és Cankof között lelki rokonság van, mert nem általános érdekeket védenek, hanem a termelő néprétegeket az általuk képviselt osztályok javára kizsákmányolják.

— A parasztpárt, amely a bolsevizmus és liberális közö ékelődött, — fejezte be szavait Raduceanu professzor — továbbra is a termelő osztályok érdekeit fogja megvédelmezni és így reálpolitikai tevékenységével a nemzetek közötti béke ügyét fogja szolgálni, hiszen Románia produktív osztályainak teljesen ugyanazok az érdekeik, mint bármelyik más ország termelő rétegeinek.

Habsburg Károly Ausztriai Egyesült-Államot akart alapítani

Ismeretlen részletek Károly különbéke törekvéseiről

(Prága, január 24. Az Uj Kelet tudósítójától.) Herron amerikai tanár, az elhunyt Wilson egyik legmeghittebb embere, aki most Pöstyében üdül, fogadta a Narodni Listy munkatársát és rendkívül érdekes dolgokat mondott el az 1918 elején keletkezett különbéketörekvésekről, amelyek Bécsből indultak ki. Herron tanár akkor Wilson megbízásából Genfben tartózkodott s az volt a feladata, hogy minden nemhivatalos béketörekvéseiről idejében tájékoztassa Wilsont.

Herron elmondotta, hogy Lammascht, aki akkor nem volt hivatalos állásban, Károly Genfben küldte egy béketervvel. Bern közelében, a mühlonsi kastélyban találkozott Lammasch és Herron, ott beszéltek meg Károly béketervét, amely a következőkben állott: Károly írásban nyilatkozatot küld a pápának, hogy komolyan kívánja a békét és el van tökéltve arra, hogy új Ausztriát fog alakítani. A pápa erre hivatalos írást küld Wilsonnak, amelyben kijelenti, hogy helyesli a tervet és felszólítja a szövetségeseket, hogy ők is fogadják el.

A terv maga pedig az volt, hogy Károly kezdeményezi az „Ausztriai Egyesült-Államok“ megalakítását. Ausztria, Magyarország, Csehország (Morvaországgal és Sziléziával együtt), Erdély, Ausztriának délszlávok lakta része és a tót felvidék osztrák területe federalisztikus parlamenttel autonóm államba tömörül, ami pedig az olasz nyelvterületet illeti, az egyelőre 2-5 évre önkormányzatot kap és alkalmas időben népszavazáson dönti el, hogy Ausztriához, vagy Olaszországhoz kíván-e csatlakozni.

Lammasch a tárgyalások után visszautazott Bécsbe és onnan értesítette Herront, hogy Károly elfogadta ezt a megoldást. A tervet Windischgrätz és Lammasch együttesen dolgozta ki és már Károly előtt fektült, mikor gróf Czernin külügyminiszter tudomást szerzett róla és sietett azt Berlinnek értesére adni.

Herron elbeszélte, hogy Vilmos császár azonnal táviratozott a fiatal Károly királynak és felszólította, hogy haladéktalanul hagyja abba a tárgyalásokat, mert különben német birodalmi csapatok azonnal megszállják Bécsét. Az osztrák császár eleinte nagyon megijedt, később ingadozott. Herron a tervet elküldte Wilsonnak s azt a megjegyzést fűzte hozzá, hogy ő nem helyesli, hogy a Habsburgok maradjanak a trónon. Később merült fel az önálló Tótország eszméje és ezt Herron magáévá tette, majd Wilson is elfogadta. Erre történt aztán, hogy Wilson elutasította az osztrák különbéke-tervet és így érlelődött meg az az elhatározás, hogy Csehszlovákia mint önálló és független állam fog megalakulni.

— **Öt albizottság készíti elő a román-magyar függő gazdasági ügyek rendezését.** Bukarestből jelentik: A nemrég életbelépett román-magyar pénzügyi egyezmény, mint azt már jelentettük, csupán a békeszerződésből kifolyólag függőben maradt gazdasági kérdéseket rendezte. A tulajdonképeni kereskedelmi kapcsolat kiépítésére most újabb tárgyalások vannak folyamatban, amelyek sikeres befejezése esetén lehetővé fogja tenni a román-magyar kereskedelmi szerződés megkötését. Ezekkel a kereskedelmi tárgyalásokkal kapcsolatosan már megkezdődtek az előmunkálatok. Az a román-magyar vegyesbizottság ugyanis, amely a pénzügyi egyezmény részleteit annakidején tárgyalta, most újból megkezdte működését. A bizottság azonban most nem egyszerre és egy helyen folytatja tanácskozásait, hanem albizottságokra osztott és Budapesten, Bécsben, Bukarestben, Aradon és Nagyváradon fog tanácskozásokat folytatni az aktuális gazdasági természetű ügyek elintézésére érdekében. Ugy értesülünk, hogy a bizottságok igen komoly munkát végeznek és mindkét állam részéről megvan a kölcsönös jóakarata, hogy eredményes gazdasági összeköttetés létesüljön közöttük. Illetékes körökben az a vélemény alakult ki, hogy a tárgyalások két-három hónapon belül valószínűleg eredménnyel fognak befejeződni és ezáltal sok függő gazdasági kérdést rendezni a két ország között.

Összeírják a budapesti nagybankoknál fennálló román követeléseket és tartozásokat

Átvizsgálják a Gozdsu-alapítvány zárszámadásait

(Cluj-Kolozsvár, január 24. Az Uj Kelet tudósítójától.) Jelentettük már, hogy a román-magyar pénzügyi egyezmény mindkét állam részéről ratifikáltatott. Ezzel kapcsolatosan ugy Romániában, mint Magyarországon megindult a pénzügyi egyezményben foglalt megállapodások végrehajtása. A román pénzügyminiszter a napokban megbízta a budapesti román követőség mellé beosztott kereskedelmi attasét, hogy a román-magyar pénzügyi egyezmény értelmében

az összes magyar bankoknál fennálló követelésekről és tartozásokról készítsen kimutatást.

Hogy ezek a munkálatok minél előbb befejezést nyerjenek, a pénzügyminiszter felhatalmazta a budapesti követéséget, hogy e munkák elvégzésére még külön két román pénzügyi szakértőt vegyen igénybe. A kereskedelmi attasé maga fogja kiválasztani a két pénzügyi szakértőt, akik azután azonnal hozzáfognak a román követelések és tartozások lajstromozásához.

Nemrégiben megirtuk, hogy a bukaresti kormány megbízottai és az erdélyi biztosító társaságok képviselői Budapestre mennek a ratifikált pénzügyi egyezmény biztosítási pontjainak tisztázására, különösen a viszontbiztosítások bonyolult kérdésének rendezésére. Érte-

sülésünk szerint ez a delegáció pár nappal eelőtt már Budapesten is járt, ahonnan szerdán utazott vissza Romániába. A bizottság vezetője Lepadatu bankigazgató volt és tagjai sorában helyet foglalt többek között Vlaicu bankigazgató és dr. Poenar nagyváradi ügyvéd. A bizottság beható tanácskozásokat folytatott mindazon budapesti biztosító intézetekkel, amelyeknek nagy érdekeltségeik voltak és vannak még mindig Erdélyben és a Bánátban. Így elsősorban az Első Magyar Általános Biztosítóval tárgyaltak és mint értesülünk, a tárgyalások a pénzügyi egyezmény biztosítási szakaszainak helyes értelmezése és igazságos kereszttelvétele szempontjából eredményre is vezettek.

A bizottság tagjai közül Lepadatu és Poenar felhasználták budapesti tartózkodásukat arra is, hogy

a sok milliárdos értékű képviselő Gozdsu-alapítvány zárszámadásait átvizsgálják.

A delegáció a Gozdsu-alapítvány utolsó öt esztendőjének összes számadásait magával vitte, mert június elején til össze Nagyszebenben az a konferencia, amely a Gozdsu-alapítványt likvidálja. Az alapítvány zárszámadásait ez a likvidáló konferencia fogja felülvizsgálni, amelyre valószínűleg meghívást kap Jugoszlávia is, miután a kettészelt Bánát szerb részén görögkeleti román paróchiák is vannak.

Magyarországon elfogták Reinitz állítólagos büntársát

(Oradeamare-Nagyvárad, január 24. Az Uj Kelet tudósítójától.) A Reinitz-bűnpör főtagyaslásának a küszöbén szenzációs fordulat történt. A magyarországi hatóságok letartóztatták hajduszoszlón Reinitz állítólagos büntársát, Reismann Miklóst. Reismann Miklóst már évek óta eredménytelenül körözik a román, magyar és cseh hatóságok. Tegnap a hajduszoszlói állomáson a hatóságok felismerték a régen körözött Reismann Miklóst, amint gyermekjátékokat akart a határon Csehszlovákiába átcsempészni. Természetesen Reismann azonnal letartóztatták.

Reismann kihallgatása alkalmával belismerte, hogy üzleti összeköttetésben volt Reinitzcal, de az összes terhére rótt gyilkosságokat tagadja. A letartóztatott Reismann átadja a román hatóságoknak. Hogy Reismann letartóztatása mennyiben fog hozzájárulni a Reinitz-rejtély tisztázásához, azt egyelőre még nem lehet tudni.

Rákosi Jenő a cionizmusról

Megbélyegzi azokat a zsidókat, akik a hazafiatlanság vádjával illetik a cionistákat

(Budapest, január 24. Az Uj Kelet tudósítójától.) A magyarországi cionizmusnak a sajtó — különösen a zsidó sajtó — tudatos ellenhadjárata miatt még mindig a részvétlenség és rosszindulat nehézségeivel kell megküzdenie. A zsidó zrnalizmus, néhány tiszteletreméltó kivételtől eltekintve, vagy agyonhallgatja a palesztinai építőmunka eredményeit, vagy a legundócsabb beállítással, a tények tudatos elferdítésével ismerteti a cionizmus céljait. A leggyakrabban hangoztatott vád a cionizmus ellen, hogy nem egyeztethető össze a magyar hazafiasággal. E vád lanszirozásában különösen az ugynevezett felekezeti sajtó jár elől, amely jobb ügyhöz méltó szívósággal hadakozik a palesztinai gondolat ellen. A napokban a „Budapesti Hírlap“, ez a konzervatív felfogásáról ismert orgánium hosszabb cikksorozatot közzét Palesztináról, amelyben nemcsak őszinte tárgyalással, de szinte elragadtatva számol be a zsidó országapító munka csodálatos előrehaladásáról.

A cionista „Zsidó Szemle“ egyik munkatársa felkereste ebből az alkalmából Rákosi Jenőt, a „Budapesti Hírlap“ főszerkesztőjét és nyilatkozatot kért tőle a cionizmusról vallott felfogásáról.

— Mi a véleménye Méltóságodnak a cionizmusról, mely az üldözött zsidók részére egy közjogilag biztosított otthont kíván építeni Palesztinában? — kérdezte az újságíró.

— A kérdés nem könnyű — válaszolt Rákosi Jenő. A zsidóság ugyanis, amióta nemzeti önállóságát elvesztette és szétszóródott az egész világon, azóta csak vallásfelekezet. Most, hogy ismét államot alapítanak Palesztinában, hogy újból építik a Zsidóországot, a zsidóság nagy válasz előtt áll: faj-e, vagy vallás. Nézetem szerint a zsidók, kik

itt laknak, zsidó vallású magyarok, míg a Palesztinában államot alapító és országot építő zsidók nemcsak vallásilag, de faji és nemzeti szempontból is zsidók.

— Méltóságos Uram, — érdeklődött az újságíró tovább — bennünket, cionistákat a hazafiatlanság vádjával illetnek, sőt legtöbbször éppen zsidó oldalról, engedje meg tehát Méltóságod, hogy ezen kérdésben is kikérjük nagybecsű véleményét. Összeegyeztethető-e a cionizmus a hazafiasággal, vagy hazafiatlan dolog-e magyar zsidónak ezt a mozgalmat támogatni, a honépítő munkában résztvenni?

— Nem, — hangzott a meggyőződéses válasz. — Nem tudom, miért volna ez hazafiatlan dolog? Nem is értem, miért kapcsolják össze e két fogalmat. Ez két, egymástól különálló és független fogalom. Bizony nagyon rossz szolgálatot tesznek a zsidóságnak azok, kik saját testvéreiket ilyen vádakkal illetik, különösen ma, midőn minden ilyen kérdésnek a fejtegetése csak újabb hasáb fa az antiszemitizmus tűzére. Látja, én mindig óvatosan kerültem a zsidó kérdéseknek tárgyalását a „Budapesti Hírlap“ hasábjain, mert nem akartam az antiszemitáknak újabb anyagot szolgáltatni.

— Ismétlem, amit már az előbb kifejtettem, hogy a cionizmust nem tartom hazafiaságra ütköző mozgalomnak, mert hazai vagy nemzetellenes törekvései nincsenek és megértem mindazon zsidókat, kik a Zsidóország felépítését óhajtják és irányítják.

— **Meghalt az orosz-japán háború egyik fővezére.** Moszkvából jelentik: Kuropatkin, aki az orosz-japán háború idején fővezére volt az orosz csapatoknak, Moszkvában meghalt.

A bécsi Hatvanéves bank

(Bécs, január 24.)

A gyászos 1924-bankvilág kitűnően, hogy a szörnyű den esetben a gen — a konjuszén 405 bankokat és vállalkozásokat szeptemberében. De a tényleges mert ebben a molás alatt létező csoportja. Azok teknek a számlák áldozata. A legnagyobb ságon kívül az Még emlékeztet az öt bécsi nagyhét multán ez a nagyszabású megvalósítása óvhatta volna életet, miért világos.

A második krízisnek a bank, amely kása után zárt. ben is, a tizenindult meg, a nem a bécsi brüsszeli Banknál érdekelve bukások sorába illett meg, amikövetkeztében hitelezőivel 25 helyre teszik Deutsche Bode nemértő vezető vezérigazgatója tönkre. Ezeket bank lett fizet Kaufmannsche alatt álló amelyet szintén utakon járó fé

Ezeknél az nagyobb port eset, amely a vezethet a frank- és az Camillóra gon Rotschild után nek tartottak pénzembere végére is lenni és ügy bankcégek nek csak a K Gebrüder Nov Gerstbauer cég ezek közül me

Az 1924. közé tartoznak is, akik között és az ugyneve említeni.

Az osztrák hét régi és a négy-öt köz Centralbank Budapest a Kompassbank Britisch-Oester Bodenkredit Treuhandbank. Sparkassen, n dustrie- und majdnem nag folyóüzlete és bodenkreditba ipari üzemeltőtől és ha de nagy gond átmeneti nehéztívását. A pontjává vált kisebb banko kívül magába Wiener Kauf

A bécsi nagy krach merlege

Hatvanöt bank megszűnt, egy csomó felszámolás alatt áll

(Bécs, január 24. Az Uj Kelet tudósítójától.) A gyászos 1924. év véget ért csak a bécsi bankvilág kitűnő szerveztségének köszönhető, hogy a szörnyű krízis egyes katasztrófáit minden esetben lokalizálni lehetett. 1923. év végén — a konjunktúra virágkorában — összesen 405 bank és bankház volt Bécsben, a fiókákat és váltóüzleteket nem számítva, 1924. szeptemberében már 66 bankkal kevesebb volt. De a tényleges csökkenés ennél jóval nagyobb, mert ebben a számban nincsen benne a felszámolás alatt lévő bankok és banküzletek népes csoportja. Azoknak a bankoknak és banküzleteknek a száma ugyanis, amelyek a tavalyi válság áldozatai lettek, a százat jóval meghaladja. A legnagyobb áldozata a krízisnek kétségen kívül az *Allgemeine Depositenbank* volt. Még emlékeztet, hogy ezt a bankot eredetileg az öt bécsi nagybank szanálni akarta, de hat hét múltán elállott ettől a szándékától. Hogy ez a nagyszabású támogatási akció, melynek megvalósítása óriási erkölcsi és anyagi kártól óvhatta volna meg a bécsi közgazdasági életet, miért bukott meg, az még ma sem világos.

A második nagyszabású áldozata volt a krízisnek: a *Wiener Lombard- und Escomptebank*, amely két héttel a *Depositenbank* bukása után zárta be pénztárait. Ebben az esetben is, a tizenkettedik órában, egy mentőakció indult meg, amely megbukott. Ezt azonban nem a bécsi nagybankok indították, hanem a brüsszeli *Banque d' Oortremer*, amely a banknál érdekelve volt. A harmadik hely a bankbukások sorában az *Allgemeine Industriebank* illeti meg, amely a félrevert frankpekuláció következtében még áprilisban megbukott és e hitelezőivel 25 százalékra kiegyezett. Negyedik helyre teszik a megbukott bankok között a *Deutsche Bodenbank*ot, amely a teljesen hozzá nem értő vezetés és a később öngyilkossá vált vezérigazgatójának hibái következtében ment tönkre. Ezeket kivül azonban még két középbank lett fizetésképtelenné: az *Oesterreichische Kaufmannische Bank* és a monarchista vezetés alatt álló *Nordisch-Oesterreichische Bank*, amelyet szintén hozzá nem értő és részben bűnös utakon járó férfiak vezettek.

Ezeknél az involvenciáknál azonban sokkal nagyobb port vert fel a múlt év őszén az az eset, amely a legjobban illusztrálja, hogy hová vezethet a tulangazsman, a immobilizálás, a frank- és az értékpapírveszteségek. Castiglioni Camillóra gondolunk, akit a múlt év őszéig Rotschild után Ausztria leggazdagabb emberének tartottak és aki az Uj-Ausztria legnagyobb pénzembere volt. Castiglioni azonban tényleg végre is sikerült a helyzet nehézségein urrá lenni és ügyét végleg rendbehozni. Az egyes bankcégek nehézségei közül nagyobb hullámokat csak a *Kahmar & Co.*, a *Kettner & Co.*, a *Gebrüder Nowak*, a *Brevillier & Co.* és a *Gerstbauer* cégek zavarai keltették, de egyesek ezek közül máris magukhoz tértek.

Az 1924. év krízisének jellegzetes áldozatai közé tartoznak az ipari koncernek „alapítói” is, akik között elsősorban dr. Braunstammfestet és az ugynevezett *Fischer-koncernet* kell megemlíteni.

Az osztrák gazdasági életben különben a hét régi és a két újabb nagybankon kívül alig négy-öt középbank állt ki a krízist: a *Centralbank der deutschen Sparkassen*, amelyet Budapesten a hírhedt szalámiügyből ismernek, a *Kompassbank* (amely legutóbb elnyelte a *Britisch-Oesterreichische Bank*ot), a *Central-Bodenkreditbank*, a *Biedermannbank* és a *Treugabank*. A *Centralbank der deutschen Sparkassen*, miután a nehézségekkel küzdő *Industrie- und Handelsbank*ot felszívta, már majdnem nagybanknak számít, olyan nagy folyóüzlete és ipari koncernje van. A *Central-bodenkreditbank* idejekorán eldobta magát: ipari üzemeit, megszabadult a fölösleges ballasztoktól és ha ma nincs is valami nagy üzlete, de nagy gondjai sincsenek. A *Biedermannbank* átmeneti nehézségek után ismét megtalálta aktivitását. A *Kompassbank* pedig valóságos központjává vált a maguk lábán állni nem tudó kisebb bankok fúziójának; a már említetten kívül magábaolvastotta a *Wiener Bank* és a *Wiener Kaufmannsbank* maradványait és ezen

a nyomon elindulva a *Treugabank* is felszívott néhány kisebb bankot.

Az itt felsorolt bankokon kívül a többi közép- és kisbank csak árnyéket él és nagy a száma azoknak, amelyek felszámolnak, vagy fel fognak számolni. Csendben likvidál az *Austro-Polnische Bank* és az *Austro-Holländische Bank*, nyíltan likvidál az *Austro-Orient Bank*. Az *Adriatische Bank*ot a berlini Bronner Sámuel pénze tartja életben. Az *Austriabank* felolvadt a *Treuga Bankban*, a *Deutsche Kreditanstalt* egy zsidóeredetű angol pénzember kezébe került. Az *Export- und Industriebank* sorsa, miután szoros összeköttetésben van Castiglioni-val, eddig még nem tisztázódott. Az *Internationale Handelsbank* és a *Handelskreditbank* likvidál, a *Gewerbe- und Handelsbank* fuzionált a *Bauernbankkal*, míg az *Oesterreichische Hypothekenbank* és az *Oesterreichische Immobilienbank* több fúziós tervben szerepel, éppen mostanában. A *Wiener Merkantilbank* a napokban határozta el, hogy fuzionálni fog a *Verkehrskreditbankkal*, a *Continentale Bank* pedig eltűnt a lát-határról.

A gazdasági krízis természetesen nem érintette azokat az intézeteket, amelyek különös üzleti tevékenységük következtében a folyó banküzlet veszélyeitől meg vannak kímélve; ilyenek az *Arbeiterbank*, a *Bankanstalt der ersten Oest. Sparkasse*, a *Montanbank*, *Erdölindustriabank* és a nagyobb osztrák vidéki bankok és a külföldi bankok bécsi fiókjai: *Italo Wiener Kreditbank* és a *Societa Italiana di Credito Commerciale*.

Az év folyamán különben meg lehetett figyelni, hogy a magáncégek is hajlanak a felszámolásra és a legjobb esetben is: az üzemredukcióra. Felbomlott az *Alois Kern & Co.* cég, *Sussin & Co.*, *Farlesch & Co.*, *Meller, Sattler & Co.*, *Peters & Co.*, *Pfeiffer & Co.* és bűnügyi utra került *Pogány Sándor* sógorának, a megszokott *Hajdu Sándornak* és a *Luxardo & Neumann-cégnak* az ügye is. Az 1924. év válságai mellett azonban új alapítások is jelentek meg: néhány kisebb magáncég alakult meg. Az új alakulások közül megemlítjük a *Drucker Arthur*, a prágai *Fuchs B.* bécsi intézetet (amely azóta szintén megszűnt), a *Jellinek-céget*, a *Mercedes & Co.* és az *Oscar Körner* cégeket.

Kolozsvár kibővíti a vízműveket és vásárcsarnokot épít

A belügyminisiter jóváhagyta a város költségvetését. Negyvenegymillió lejt irányoztak elő beruházásokra

(Cluj-Kolozsvár, január 24. Az Uj Kelet tudósítójától.) Többször hirt adott már az Uj Kelet arról, hogy Kolozsvár városa hosszú he-tekig eredménytelenül sürgette a belügyminisztériumban az ezidén költségvetés jóváhagyását. A város pénzügyi referense többször személyesen is lentjárt Bukarestben, hogy az indokolatlanul sokáig húzódo jóváhagyás ügyében intervenáljon.

A sokszoros intervenció eredményeképpen a belügyminisztérium apró, lényegtelen módosításoktól eltekintve teljes egészében jóváhagyta Kolozsvár város előterjesztett költségvetését. Az 1925. évre szóló költségvetés százharminc millió lejt irányozt elő. A költségvetésnek egyébként egy szempontból van különös jelentősége, hogy a belügyminisztérium negyvenegymillió lejt engedélyezett beruházásokra. Az engedély alapján huszonnégy millió lejt fordítanak a vízművek kibővítésére, amelynek munkálataihoz már a jövő hét során hozzálatnak. A közterek és utak teljes rendbehozására tízmillió lejt fordítanak. További negyvmillió lejt

a tűzoltóság kibővítésére és modern felszerelésére fognak felhasználni.

A város tervei szerint még ez évben hozzákezdnek a vásárcsarnok felépítéséhez. Az erre a célra szükséges harmincmillió lejt a város kölcsönképpen akarja felvenni. A kölcsönhöz a város már megszerezte a belügyminisiter hozzájárulását és így előreláthatólag tavasszal hozzá is kezdenek már a vásárcsarnok építéséhez.

A város költségvetésének jóváhagyásával egyidejűleg újra tárgyalás alá került a kolozsvári villamosművek ügye. A belügyminisztériumban két proposíció került fel a megoldásra vonatkozólag. Az egyik terv az, hogy a város létesítsen tökéletes részvénytársaságot, amelyben természetesen a városnak lesz majoritása, a másik terv szerint a három egymással konkurráló vállalkozó közös kezelésbe venné a villamosműveket. Bármelyik terv kerülne megvalósításra, az első lépés a villamosművek kibővítése volna.

Ötévi fegyházra ítélték Roboz Imrét

Roboz Béla négyévi fegyházat kapott. Csupán hűtlenség büntetésében mondták ki bűnösöknek a Roboz-testvéreket. Roboz Bélát ideiglenesen szabdlábra helyesték

A törvényszék kimondotta a Friedrich-kormány törvényességét

(Budapest, január 24. Az Uj Kelet tudósítójától.) A budapesti törvényszéken a Roboz-perben ma Kolman Dezső ügyvéd tartott védőbeszédet. Hosszasan fejtegette, hogy Robozék nem bűnöztek a Friedrich-kormány elleni állásfoglalással, mert a Friedrich-kormány uralomra jutásában nem volt jogfolytonosság és így az törvénytelen alakulat volt. Beszéde végén teljes felmentést kér. Utána Roboz Imre igyekezett bebizonyítani, hogy hazafias momentumok vezérelték és négy évi száműzetéssel és harmadfélvi vizsgálati fogsággal tulontul meg-szenvedett idealizmusáért. Roboz Imre beszéde közben négyszer rosszul lett, majd heves csukló zokogásban tört ki. A védelem meghallgatása után a törvényszék egy órára felfüggesztette a tárgyalást.

A bíróság egyórai tanácskozás után újra elfoglalta a helyét és kihirdette ítéletét. A törvényszék Roboz Imrét ötévi, Roboz Bélát pedig négyévi fegyházra ítélte. Mindkettőjüket tízévi hivatalvesztésre és politikai jogaiknak ugyanennyi időre szóló felfüggesztésére ítélte. Az ítélet a Roboz-testvéreket csupán hűtlenségben mondtotta ki bűnösnek, a többi vádak alól felmentette őket.

Az indokolás szerint Robozék a Magyarországot megszálló románokkal, mint külhatalommal érintkezést tartottak fenn és működésükkel azokat ellen-séges cselekedetekre iparkodtak rábírn. Az állam-

rendőrségnek ellenük eljáró emberei ellen a románokat közbelépésre szólították fel.

Az ő működésük folytán a rendőrség vezetői közül többeket, azonkívül számos polgári egyént és magyar tisztet tartóztattak le a románok.

Az ítélet a Roboz-fivéreket a felség sértés, három rendbeli kormányzósértés, kétrendbeli izgatás, magánlaksértés, súlyos testi sértés és család vádjá alól felmenti.

Az indokolásnak ez a része kifejti, hogy a lázadás vádjá alól fel kellett menteni a Roboz-fivé- reket, mert nem alkottak lázadó csoportosulást és az sem bizonyítható, hogy a Friedrich-kormányt erőszakkal akarták helyéről eltávolítani.

Az indoklás a továbbiakban kifejti, hogy Robozék védekezését nem lehetett elfogadni arra vonatkozólag, hogy a Friedrich-kormány erőszakkal szerezte meg a hatalmat és kormányzása törvényes alap nélküli volt. A törvény védelmét a Friedrich-kormánytól sem lehet megtagadni. A háborút követő események lehetetlenné tették, hogy a magyar alkotmány értelmében király által kinevezett felelős kormány gyakorolja a hatalmat, de a nemzet az elszenvedett szerencsétlenségek után is élni akart, szükség volt valamilyen kormányra.

A törvényszék megállapítása szerint a Friedrich-kormány fentartotta a törvények erejét és a fenn- álló törvények szellemében kormányozta az országot.

A nemzet zömének akarata és közóhajtása vo-

akkor, hogy ilyen kormány alakuljon. Az 1920-iki első törvények törvényes kormányának mondotta ki a Friedrich-kormányt. Mindezekből a bíróság megállapítja, hogy a Friedrich-kormány törvényes volt tekintet nélkül arra, hogy a hatalmat

milyen alakítások között ragadta magához.

Az ügyész és a vádlottak feleltek. Roboz Bélát előrehaladott tüdőbaja miatt szabadlábra helyezték. Roboz Imre eziránti kérelmét visszatartották.

Krausz Simon távozik az Angol-Magyar Bank éléről

Egy nagy karrier vége. Krausz Simon borbizományos lesz

(Budapest, január 24. Az Uj Kelet tudósítójától.) Krausz Simon, az Angol-Magyar Bank elnöke, egészségi okokból szabadságot kért. A szabadság után azonban Krausz Simon nem fog visszatérni állásába, ami azt jelenti, hogy Krausz Simon megszűnt elnöke lenni a banknak. Krausz Simon, aki egyúttal tulajdonosa a Krausz & Bettelheim tőzsbizományi cégnek is, át fogja venni a cég vezetését és mint az Angol-Magyar Bank plesszirozó és kibocsátó közege, vagyis borbizományosa fog szerepelni. Ez a hír a nagyközönség számára meglepetés volt, aki azonban az utóbbi időben Krausz Simon pályafutását figyelemmel kísérte, nem lepődött meg a dolgok ilyen fordulását.

A nagy pénzember legfőbb tőzsdéi és pénzügyi hatalma az utóbbi években azon alapult, hogy a bank érdekköréhez tartozó londoni Marconi-társaság vezérigazgatójával, Sir Godfrey Isaacal jóbarátságot tartott. Isaacnak azonban az utóbbi hetekben — több sikertelen spekulációja miatt — távoznia kellett a társulattól. Ez azután megingatta Krausz Simon helyzetét is az Angol-Magyar Banknál.

Sir Isaac eltávolítása után ugyanis a Marconi-csoport megbízást adott bécsi megbízottjának, A. Whitenek, hogy vegye revízió alá az

Angol-Magyar Bank ügyvezetését.

Mr. White Budapestre utazott és nyomban megajtette a vizsgálatot. Mindenekelőtt feltűnt neki, hogy Krausz Simonnak teljhatalmu megbízása van a Marconi-társulat részvényei fölött való diszponálásra. A meghatalmazást még Sir Isaac adta Krausz-nak, de erről a bank londoni felügyelőbizottsága mit sem tudott, minthogy ezt a szindikátusi egyezmények tiltják. Mr. White azonnal visszavonta a meghatalmazást. A további vizsgálat megállapította, hogy a bank némely üzletága, így a géposztály, amely kivételesen szakszerű vezetés alatt áll, elég nagy hasznot hajt, azonban a bank és fiókjai a szakszerű vezetés hiánya miatt reorganizálásra szorul. Krausz-nak egyik legutolsó tranzakciója, amelynek során a Lloyd-bank aktívát átvette, vállalkozott a felszámolásra és száz tisztviselő ellátására, a bankot tízmilliárd magyar koronával károsította meg. Kifogásolták továbbá Kónyi Hugónak a banknál nagy fizetéssel való alkalmaztatását is.

Az új helyzetben Krausz hatáskörét is megnyirbálták. Elsősorban kimondották, hogy az angol központ diszpozíciói nélkül semmiféle intézkedést nem fogantathat. Egyúttal azonban kimondta az angol központ azt is, hogy Krausz Simont tőzsdéi hatáskörrel megtartja a banknál.

Szokolov kolozsvári szombatja

Küldöttégek Szokolov előtt

(Cluj-Kolozsvár, január 24. Az Uj Kelet tudósítójától.) Szombat a nyugalom napja. Nachum Szokolov a mai napon minden missziójával járó munkát felfüggesztett és zsidó módon ünnepelte meg sabbat szentségét. Péntek este a zsidó mozgalom vezető egyéniségei felkeresték lakásán, ahol fesz-telen beszélgetés során a kivételes tehetségű író és politikus ragyogó elmésségében gyönyörködtek. Szokolov reminiscenciákat közölt a mozgalom első idejéből, majd sok megejtő apróságot mondott sugárzó melegséggel és közvetlenséggel ifjú koráról. Örült annak, hogy látogatói közül többen ismerték azokat a műveit is, amelyek már husz-huszonöt évvel ezelőtt jelentek meg. Vendégei között voltak olyanok, akik hosszú sorokat idéztek a „Meronon verabonon“ című korszakos művéből. Voltak, akik figyelmeztették a Mestert arra, hogy a cionizmust ismertető programotikus munkájából az agudisták is átvettek egész oldalakat programjukba. Szokolov, aki itt szerzett erről tudomást, hangosan felkacagott és megjegyezte: — Na erre azután igazán nem gondoltam, hogy engemet még azon az oldalon is ki fognak sajátítani.

Legszívesebben beszélt azokról az évekről, amikor mint író és publicista küzdött Palesztináért. Akkor még nem volt realpolitikus, még idealista volt, tele rajongással és — mint azt egyik életrajzírója megjegyzi — epéjét is szíve vérével táplálta.

A társalgás ezután az erdélyi zsidóság komoly problémáira terelődött és a késő esti órákig tartott.

Délután tízenegy órakor Nachum Szokolov az ortodox zsinagógába ment muszafhoz. A templom akkor már zsúfolásig megtelt hívőkkel, annyira, hogy egy részük már az udvarra szorult ki. Az udvaron lévők az illusztris vendéget lelkes „hedad“ kiáltásokkal fogadták, bent a templomban pedig egymás hegyén-hátán tolongtak az emberek, hogy megláthassák Szokolovot, akit az első helyek egyikére vezettek fel.

A Tóra felolvasása közben Nachum Szokolovot „alijával“ tisztelték meg. Istentisztelet után olyan tolongás volt a templom előtt, hogy Nachum Szokolov alig tudta magát áttörni a lelkes tömegen.

Délután hat órakor Szokolov a különböző küldöttégeket fogadta. Meghatóan szép volt a Barisszia tisztelgése Szokolov előtt. Több, mint harminc ifjúsági delegátus vett részt a küldöttségben az összes erdélyi Barissziákból. Noszin Mór elnök német nyelven válaszolt a Barisszia Hitachdut célját, amely legfőképpen a Palesztina-munkára koncentrálódik. A Barisszia egész embereket akar nevelni és képviselni

akarja a zsidó önértéket kifelé és erősíteni befelé.

Noszin elnök ezután egy gyönyörű diplomát nyújtott át, amelyben a Barisszia Szokolovot diszalterherr-jének választja meg, majd a fejére helyezte a Barisszia-sapkát és átadta az aranyhímzésű díszkulcst.

Szokolov meghatóan köszönt meg az erdélyi zsidó ifjúság hódolatát és elmondta, hogy pontosan két hónappal ezelőtt Edinburgban egy angol zsidó Burschenschaft estélyt adott a tiszteletére és diszelnökévé választotta. Most is csak azt mondhatja, amit Edinburgban mondott az angolországi zsidó ifjúságnak: Önöktől várjuk a cionista-munka teljesítését, ha nem is mondunk le az öregek részvételéről. A mi mozgalmunk a zsidó nép megifjulásának mozgalma, önk tartják a zászlót a kezükben és mindegyikük egy-egy apostola kell hogy legyen az országépítő munkának.

Ezután a somérek és somrák járultak a vezér elé. A cserkész-küldöttséget Schwartz Miksa vezette, aki átnyújtotta Szokolovnak a disz-sómérszászlót és részletesen beszámolt a cserkész-munkáról. Közölte, hogy a palesztinai somérek meghívták erdélyi testvéreiket táborozásra és valószínű, hogy már a legközelebbi nyáron egy cseréttáborozási akció fog történni.

Ezután a Tarbut küldöttségei következtek. A Tarbut növendékei nevében Zádor Melita üdvözölte héber nyelven Szokolovot és elmondta, hogy a zsidó tanuló ifjúság lelke tele van szent lelkesedéssel a zsidó nép és Palesztina ügyéért. A végzett tarbutnövendékek nevében Ernster Margit mondott köszönő szavakat.

A Tarbut kuratóriuma részéről Molnár Jakab elnök jelent meg, és válaszolt az iskola programját és azokat a nehézségeket, amelyekkel az iskolának meg kell küzdenie.

A Tarbut tanári karának üdvözlését dr. Kohányi Menyhért igazgató tolmácsolta. Szokolov a Tarbut képviselőivel beható megbeszélést folytatott. Kikérdezte az iskola tananyagáról, az eddig végzett munkáról, a jövő programról és az iskola szelleméről.

A Ceire Mizrachi küldöttségét Edelstein Jehuda vezette és héber nyelven ismertette az ifjú mizrachisták célkitűzéseit.

Ezután a máramarosi zsidók küldöttsége járult Szokolov elé. Dr. Fried Ábrahám ismertette a máramarosi zsidóság helyzetét. Beszélt a nagy zsidó tömegekről, amelyeket nemcsak szívük vágyakozása, de a sulyos gazdasági helyzet is Palesztina felé hajt. Egyúttal átnyújtott Nachum Szokolovnak egy

bernyelvű memorandumot, mely ismerteti az ot-tani zsidóság gazdasági elhelyezkedését és a Palesztina felé való gravitálását. A memorandumhoz egy lista volt mellékelve száz olyan zsidóról, akik azonnal ki akarnak vándorolni Palesztinába. A lista pontosan feltünteti az illetők korát, foglalkozását, vagyoni és családi állapotát. Vannak közöttük földmunkások, elektrotechnikusok, kefékötők, szabók, építőmunkások, timármesterek, kerékgyártók, stb. A legtöbbjénél fel van tüntetve az az összeg is, amely fölött rendelkezhet abban az esetben, ha lehetővé teszik számukra a Palesztinába való kivándorlást.

Szokolov átvette a memorandumot és megígérte, hogy az illetékes bevándorlási ügyosztály figyelmét fel fogja hívni a máramarosi zsidóságra és elő fogja mozdítani Palesztinába való áttelepülésüket.

A kolozsvári ortodox hitközség küldöttsége Glasner Akiba főrabbiával, Adler Sámuel elnökkel és Schwartz Jakabbal az élén, beható tárgyalást folytatott Szokolovval különböző zsidó problémákról.

A Keren Hajesszód munkabizottsága képviselőiben dr. Kohn Hillel, dr. Pollák Sándor, dr. Hamburg József, dr. Szőnyi Géza és Waldner Mór jelentek meg és tüzetesen beszámoltak a Keren Hajesszód-akció erdélyi helyzetéről és az ezután következő feladatokról.

Az Aviva-lányok küldöttségét Öhlbaum Etus vezette, aki ismertette a zsidó leánymozgalom céljait és eddigi eredményeit.

Cigánylegény, aki agyonverte a vajdát, mert ellenezte házasságát

(Oradea-Mare-Nagyvárad, január 24. Az Uj Kelet tudósítójától.) Tegnap óta különös gyilkosság tartja izgalomban a Nagyvárad melletti Pelbárhida lakosságát. A községnek van egy telepe, az ugynevezett cigánytelep, amelyet már évtizedek óta cigányok laknak. A cigánytelep teljesen elzárkózik a külvilágtól és mint egy külön kis tartomány, egy cigányvajda fenhatósága alatt él, akit a cigányok peres ügyekben mint döntőbírókat szoktak felkeresni. A telepen lakó cigányok már évtizedek óta csak egymás között házasodnak, úgy, hogy a legöregebb emberek sem emlékeznek arra, hogy a pelbárhidai cigánytelepre a fiatal legény más faluból vitt volna asszonyt, vagy a fiatal lány más faluból kapott volna férjet.

A napokban azonban a telep egyik lakója: Mezei Lajos, huszonnégy éves cigánylegény eltért a bevett szokásoktól és a szomszéd faluból akart megnősülni. A telep lakói a fiatal embert szép szóval próbálták rábeszélteni arra, hogy álljon el a gondolatától, hogy más faluból nőüljön, hiszen a telepen is annyi hajadon van, hogy ezért nem érdemes eltérni az ősi tradícióktól. A fiatal cigánylegény a rábeszélések dacára is hajthatatlan maradt és csökönnyesen megmaradt azon elhatározása mellett, hogy idegenből fog nőülni.

A falu vénei törték a fejüket, hogy mint lehetne Mezei Lajos szándékát megakadályozni. A telep lakói sehogysem találtak megoldást és ezért a telep fejéhez, Rézműves Lajoshoz, a cigányvajdához fordultak, hogy az határozottan tiltsa meg Mezeinek az idegenből való nőülést. A cigányvajda magához hívatta Mezei Lajost, akivel hosszabb beszélgetést folytatott le, de Mezei a vajda tekintélyét sem vette semmibe és megmaradt elhatározása mellett.

Tegnap délután a vajda megint magához hívatta Mezei Lajost és most már nem kérte, hanem vajdai hatalmával fogva ráparancsolt a fiatal fiúra, hogy álljon el tervétől, amelyet nemcsak a vajda, hanem az egész telep cigány-sága ellenez. A fiú és a vajda között heves szövtárs játszódtott le, amelynek hevében Mezei Lajos hirtelen egy tölgyfahaságot kapott fel, amivel úgy ütötte fejbe a vajdát, hogy az hol-tan terült el a földön.

Mezei Lajos, amikor tudatára ébredt szörnyű tettének, menekülni próbált, de a közelben lakók, akik a verekedés zajára a vajda háza körüli csoportosultak, megakadályozták menekülésében és átadták a falu csendőrségének.

Főúri és más magánbirtokból származó
antiquitások s műtárgyak
Megtékinthető kiállítás naponta d. e.
január 18-tól 9-1ig és 3-8-ig.
„ARTA“, Cluj, Str. Avram Iancu
(volt Petőfi-utca) 3. sz. alatti

Az Uj Kelet az
ság napl
Szerkesztik: G
Felelős szerke
Az Uj Kelet c
m-gyelő
Előfizetési ár
240 lei, f

Nachum S
ruganyos sze
nepli születé

Szomba
5685 Tóvát 2
1925 január 2

Vasárna
5685 Sövtát
1925 január 2
Ujhöld

napon számo
cseivel, hog
életének erte

Nachum
godt és szen
ünnepet, ame
késélet kese
fulladó kuda
kereire emlé

Ez az él
az oroszorsz
utjára, örök
nak. Szokolo
nak zsúfolt
lentőségét, l
hez kivétele
nyájunkat n
zsidó, az elj
akinek nem
szimbóluma

Legyen
amelyet köz
ígéret a bet
pedig utmut
munkájában

— Dön
szocialista
Ujabb jelent
végrehajtóbiz
a magyarorsz
között létrej
január husz
hírlík, hogy
ték, akik P
megjelenni.
hogy Kunf
tenni, de a
mentő ítélet
bírósság elé
legutóbb er
pártok boml
ellen.

— Kar
himmusz
donból jelen
kanadai Alb
ben, mert a
tartottak é
hogy éneke
gyermekek
vonulni az
bogó előtt.
Mikor a sz
a gyermeke
rozták, hog
helyi mun
tandestülete
növendékek
nemzeti hín

— Be
országi k
tik: A szil
ték, hogy
helységen
örségnél. I
fosztották
szert, ezüst
azonkívül
hordtak el
betörők ut

HIREK

Az Uj Kelet az egyetemese erdélyi és bánági zsidóság napilapja
 Szerkesztők: Giszkalay János és dr. Marton Ernő.
 Felelős szerkesztő Dr. Marton Ernő
 Az Uj Kelet cikkeinek utánnomását csak a forrás megjelölésével engedjük meg.
 Előfizetési árak: Egy hónapra 85 lei, negyedévre 240 lei, félévre 460 lei, egész évre 850 lei.

A mal naptár

Nachum Szokolov, a törődött testü, de öröklék ruganyos szellemü ösz vezér ezen a héten ünnepli születésének hatvanötödik évfordulóját.

Szombat

5685 Tévát 29
1925 január 25

Vasárnap

5685 Sövát 1
1925 január 26
Ujhöld

Különös öröm-ünnep nekünk erdélyi zsidóknak, hogy ezt az évfordulót együtt ünnepelhetjük Nachum Szokolovval, akire munkásságának hatvanötödik évfordulója Erdélyben köszönt rá.

Ifjú embereknek a születésnap ünnepe a jövőbe tervezgetés napja, a hajlott korban levő meglelt ember ezen a napon számot vet a lepergett életének gyümölcseivel, hogy elvégzett munkájával igazolja életének értelmét és értékét.

Nachum Szokolov a munkás bölcsök nyugodt és szemlélődő derűjével ühleti meg ezt az ünnepet, amely egy majdnem öt évtizedes munkásságot keserves küzdelmeire, reménytelenségbe fulladó kudarcaira és a beteljesedett álmok sikereire emlékezteti.

Ez az élet, amely 5620 (1860) Sövát 5-én az oroszországi Visgorodból indult el szédítő útjára, örök tanulsággal szolgálhat mindnyájunknak. Szokolovnak nemcsak élete külső vonalának zsúfolt tartalma adja meg korszakos jelentőségét, hanem az a belső átalakulás, amelyhez kivételes egyéniségének adottságaival mindnyájunkat megelőzve jutott el. Szokolov az új zsidó, az eljövendő zsidó generációk tükörképe, akinek nemcsak elmúlt élete, de egyénisége is szimbóluma az igazi zsidó lélettartalomnak.

Legyen a hatvanötödik évnek fordulója, amelyet köztünk tölt el Szokolov, neki áldott, ígéret a beteljesedés eljövendő napjaira, nekünk pedig utmutató példa a zsidó jövő felépítésének munkájában.

Döntőbírók elé viszik a magyar szocialisták paktum ügyét. Bécsből jelentik: Újabb jelentések szerint a második internacionálé végrehajtóbizottsága döntőbírók elé fogják vinni a magyarországi szocialisták és a Bethlen-kormány között létrejött paktum ügyét. Ez a döntőbírók január huszonhatodikán már össze is ülne. Ugy hírlik, hogy a paktum szocialista aláíróit megidéztek, akik Peidl vezetésével fognak a bíróság előtt megjelenni. A helyzetet ismerő körök úgy látják, hogy Kunfi és társai robbantó kísérletet akarnak tenni, de a magyarországi szociáldemokraták felmentő ítélet reményében lépnek a nemzetközi döntőbírók elé és vállalják a felelősséget azért, hogy legutóbb erősen akciózottak a szociáldemokrata pártok bomlasztási akaró bolsevista kisebbségek ellen.

Kanadai kisdíjak sztrájkja az angol himnusz és a nemzeti lobogó ellen. Londomból jelentik: Valóságos forradalom tört ki a kanadai Alberta állam Drumhelle nevű helységében, mert az iskolákban hazafias háborus előadást tartottak és utána a növendékeket felszólították, hogy énekeljék el az angol nemzeti himnusz. A gyermekek ezt megtagadták és nem akartak elvonulni az iskola udvarán földbe tüzött angol lobogó előtt. A tanítók hazaküldték a gyermekeket, Mikor a szülők megtudták, mi történt, helyeselték a gyermekek viselkedését s egyértelműen elhatározták, hogy nem engedik őket az iskolába. A helyi munkásszervezetek összekötésbe léptek a tantestületekkel, hogy tegyék jóvá a hibát, mert a növendékek helyesen jártak el, mikor az angol nemzeti himnusz és a nemzeti lobogót bojkottálták.

Betörők elhordták gróf Larisch csehországi kastélyának butorait. Prágából jelentik: A sziléziai Breistadt lakói napokon át figyelték, hogy drága butorokat szállítanak szekereken a helységen keresztül s végül jelentést tettek a csendőrségnél. Így derült ki, hogy majdnem teljesen kifosztották gróf Larisch kastélyát, sok családi ékszert, ezüst asztalkészletet, porcellánt és üveget, azonkívül negyvenyolc darab ritkabecsu butort hordtak el világos nappal. A csendőrség nyomoz a betörők után.

Egy karmester lesz az Egyezült-Államok követe Berlinben. Berlinből jelentik: A „Vossische Zeitung“ értesülése szerint Newyorkban elhatározták, hogy a Berlinbe delegálandó követ Damrosch lesz, a newyorki zenekaratók egyesületének karmestere, aki német származású. Apja is híres zenész volt. A család azonban már teljesen elamerikaiasodott és a háboru előtt németellenességét hangoztatta. A német lapok emiatt nem szívesen veszik a zenészkövet várható kinevezését.

Felfüggesztik a gabona és liszt vámját Magyarországon. Budapestről jelentik: A kormány a tegnapi minisztertanácson elhatározta, hogy május elsejéig bezárólag felfüggeszti a kenyérmagvak és liszt vámját. Ennek értelmében a rendelet végrehajtását rövidesen megkezdik. A minisztertanács elhatározta még, hogy a drágulási folyamat megállítására különböző intézkedéseket fog életbeléptetni.

Öngyilkos lett a bécsi varieté-király. Bécsből jelentik: Philip Rafael Aigner, a bécsi varieté-király, a Maxim, a Trocadero és a Tabarin egykori tulajdonosa, aki az éjjeli mulatók világában évekig vezetőserepet játszott, az elmúlt éjjel öngyilkosságot követett el. Aigner, akinek az utóbbi időben egy mulató bérbevételeből kifolyóan pere támadt, nemrégiben perverztes lett és az ügyben bünygi feljelentést is tett. Ez az eset annyira elkészerítette Aignert, hogy egy harmadik emeleti lakásról a földszintre vetette magát és meghalt.

Angol kutatók a gizehi piramisoknál két ós sirt és ak ki. Londomból jelentik: A Boston-Harward expedíció, amely évek óta kutat a gizehi piramisok táján, az utóbbi napokban becses jelekre bukkant. Az expedíció, amely a Keopsz-piramisoktól keletre fekvő mészköves fensíkon nagyszabású ásásokat végzett, két kis sirt talált és a felirásokból megállapította, hogy a sírok a VI-ik dinasztia idejéből származnak.

Két angol hajó elsüllyedt a nagy viharban. Londomból jelentik: A nagy viharban a partokon két kereskedelmi hajó süllyedt el. Az egyik hajó legénysége közül kilencet, a másiknál nyolc közül hármat mentettek meg.

Felolvasás Romániáról a Magyar Közgazdasági Társulatban. László Ákos, akinek több sikerült közgazdasági cikke jelent meg az Uj Keletben és aki mostanában Budapesten végzi főiskolai tanulmányait, meghívást kapott a Magyar Közgazdasági Társulattól felolvasás megtartására. A felolvasás február 24-én lesz, amelynek címe: *Románia közgazdasági helyzete.* A felolvasáson meg fog jelenni Starcea, Románia budapesti meghatalmazott minisztere is.

Dohányzási tilalom Mekkában. Amikor a vahabiták elfoglalták Mekka városát, első gondjuk volt beigazolni, hogy ők minden luxust és minden fölösleges élvezetet kárhóznak és ennek dokumentálására megtiltották a dohányzást. A tilalom súlyosan érintette a mekkaiakat, akik kávéházakban, klubokban, társas összejöveteleken alig szórakoztak mással, mint a nargile, a közös pipa szívásával. A vahabiták azonban razzikiakat tartottak társas és egyes pipákra, ezeket elkobozták és nagy mennyiséget nyilvánosan el is égtek. A dohány behozatalát nagy pénzbüntetéssel akadályozták meg és egy proklamációban kifejtik, hogy Mohamed törvényei ellen vét, aki idegeit dohány élvezetével akarja lecsillapítani épügy, mint aki alkoholt iszik.

Kirabolta egy olasz bankot. Sienában vakmerő módon rabolták ki a minap ismeretlen tettesek a Banca Agricola Italiana ottani fiókintézetét. Délben, amikor a tisztviselők ebédelni mentek, a rablók álkulccsal bejutottak a bankba és feltörték a pénztárt és elraboltak belőle hatvanezer lírát. A rablás után eltávoztak a bankból, anélkül hogy valaki észrevette volna őket.

Winchester márkí házassága. Londomból jelentik: A „Chicago Tribune“ tudósítója jelenti lapjának, hogy Winchester márkí a Savoy-kápolnában titkon nőül vette Marks Karolina asszonyt. Az esküvői társaság mindössze öt tagból állott, akik a kápolna hátulsó bejáratán jöttek és távoztak. A menyasszony sűrű nehéz fátyolt viselt arcán. Winchester sürti nehéz fátyol három éves, bizalmas barátja volt Rhodes Cecilnek, résztvevő mindkét bur háboruban és a világháboruban is. Felesége Marks Claud örnagy özvegye és Hofnung Abrahám előkelő londoni kereskedő leánya.

A Léderer gyilkosság egyes részletei még mindig homályosak. Budapestről jelentik: A Léderer házaspár gyilkosságának egyes részletei még mindig homályosak. Különösen a gyilkosság apróbb mozzanataira kell még a rendőrségnek fényt vetnie, mert a gyilkos házaspár vallomása e tekintetben ellentmondanak. A rendőrség ezért újabb helyszíni szemlét tartott, amelyen revolverrel kezében eljátszatta Lédererrel férje gyilkos szerepét, viszont Léderer bemutatta, hogy felesége miként fojtotta meg Kudelka hentesmestert. A meggyilkolt testvérei tizenhétmillió magyar korona kártérítési pört indítottak Lédererek ellen. Keresetükben a Kudelka testvérek arra kéri a bíróságot, tüzzön ki rövid hatánapot a tárgyalás megtartására, mert Lédererek halálbüntetés veszélye előtt állanak.

Spanyoljávány négyezeröttszáz hálott Tokióban. Tokióból jelentik: Tokió külvárosában nagyarányu spanyoljávány ütötte fel fejét. A járványnak eddig négyezeröttszáz emberáldozata van. A hatóságok megfeszített erővel próbálnak gátat emelni a spanyoljávány továbbterjedésének.

Az osztrák-magyar kereskedelmi szerződés életbeléptetéséről tárgyalnak. Bécsből jelentik: Szcitovszky magyar külügyminiszter és Ramek kancellár között tárgyalások vannak folyamatban a kereskedelmi szerződések életbeléptetéséről. Mindkét fél kijelentése szerint a kedvező megegyezés rövidesen meg fog történni.

A megsüött anarchisták. Szófiából jelentik: A rendőrségnek sikerült egy veszedelmes anarchista csoportot kinyomozni. Két anarchista nem akarta magát megadni, ennek folytán a házat körülzárták. Miután e két ember heves ellenállást fejtett ki, az épületnek egyik szárnyát felgyújtották. A két anarchista benneveszett.

Ötven kiló kokaint loptak el a turini jóvátételei raktárból. A morfium, kokain és heroin élvezetét egész Európában nagymértékben elősegítik azok a szállítmányok, amelyeket Németország gyógyszergyárai jóvátételei számlára küldenek Olaszországba, Romániába és Jugoszláviába. Olaszország a felhasználni nem tudott mennyiségeket beraktározza. A legnagyobb raktár Turinban van. Innen érkezett jelentés szerint az utóbbi napokban 50 kilogram kokaint loptak el. A nyomozás rögtön megindult. Egy kínai csoportról a rendőrség megállapította, hogy már hosszabb idő óta foglalkozik, különösen felsőolaszországi városokban morfium, kokain és heroin titokban való árusításával. A kínai társaság kézrekerítésére a turini rendőrség minden intézkedést megtett.

* Kérjen szállítójától mindig Capsa-féle menázscokoládét, — sárga papírban — nem fogja megbánni.

Biztosítsunk az
„ORIENT“
 Általános Biztosító R.T.-nál

Nagy
harisnyavásár
 mélyen leszállított árakkal.

Kötött harisnya minden színben	lei	25
Flohr-harisnya minden színben	lei	53
Muszlin harisnya divat színben	lei	69
Cérna-muszlin minden színben	lei	98
Selyemfátyol harisnyák minden színben	lei	125

BLATT

FÖTER 13

Divatkoztyukban és kötöttárakban óriási választék!
 A legjobb harisnyák csak BLATT-nál kaphatók!

ól származó
 tárgyak
 naponta d. e.
 9-11 és 3-8-ig.
 am Janca
 3. sz. alatt

Senki el ne mulasszon egy szép

Sokolov

emléket a „SAFRUT“ zsidó könyvesboltban beszerezni (Szép-utca, a Gólya-áruházzal szemben)

Okvetlenül nézze meg a
Központi BAR Central
szenzációs annuári műsorát.

Előadás kezdete pont 10 órakor.

Kényelmes
tartós
munkát
készít

KOHÁNYI
kártyás
Str. G. Baritiu (Malom-u.) 12

A bálai idény

különleges ujdonságai óriási
választékban megérkeztek:

Voith & Co

női divatkülönlegességek áruháza,
Cluj, Piața Unirii 14.

A **Consum** vasárnapi száma
szenzációs tartalommal
jelenik meg és felöleli **Románia**
összes aktuális gazdasági
eseményeit, a pénzügyi
és árukereskedelemtudomány
jelentéseit. Kiadóhivatal: Cluj,
Strada Regina Maria No 34.

Pazar választék **estélyi frack-
ingek**, mellények, nyakkendők és zsebkendőkben.
Raktáron levő kész fehérneműkből
20% **árengedmény!**

Most már csak a **„CEYLON“** kávé a legjobbak! Tea és Kávébehozatali lera-
kat — (Óvár) Strada Matei **2.**

KÖZGAZDASÁG

Nem gördítenek akadályt az idegen szakmunkások alkalmazásánál

A központi bizottság első ülése

(Cluj-Kolozsvár, január 24. Az Uj Kelet tudósítójától.) Az idegen szakmunkások ügyével foglalkozó központi bizottság, amelynek elnöke Chirchulescu munkaügyi miniszter, e hó huszadikán tartotta meg első ülését. A bizottság ezen ülésén az idegen szakmunkások kérdésében csupán elvi határozatokat hozott, érdemleges intézkedéseket azonban ezúttal még nem léptetett életbe. Megállapítást nyert a bizottság ülésén, hogy a Romániában tartózkodó idegen szakmunkások létszáma a belföldi szakmunkásoknak mintegy öt százalékát teszi ki csupán. Ez a létszám természetesen a belföldi szakmunkások számához viszonyítva nem túlságosan nagy és ezért a bizottság leszögezte azt az elvi álláspontot, hogy különösebb korlátozásokat az idegen szakmunkásokkal kapcsolatosan nem léptet életbe. Azoknál a vállalatoknál, ahol az idegen szakmunkások létszáma nem haladja meg a vállalatnál foglalkoztatott belföldi munkások létszámának öt százalékát, a hat hónapra szóló tartózkodási engedélyeket a központi bizottság minden további nélkül ki fogja szolgáltatni. Azoknál a vállalatoknál viszont, ahol az idegen szakmunkások létszáma meghaladja az öt százalékot, a rövidesen megalakuló lokális bizottságok véleménye alapján a szükséghez mérten fogja a tartózkodási engedélyeket megadni a központi bizottság.

A sziguranca ellenőrzési joga tekintetében olyan elvi határozatot hozott a bizottság, mely

A szesziac helyzete. A belföldi szesziac piacon lassu, biztos szilárdulás mutatkozik. Bár árak tekintetében nem állott be nagyobbarányu változás, a tengeriarak szilárduló tendenciája következtében szintje bizonyosra vehető a szesziac további áremelkedése. A kolozsvári piacon a szesziac nagybani ára 50—51 lej, kicsinybani eladási ár, 52—54 lej.

A határidőzlet a budapesti gabona-tözsden. Budapestről jelentik: Magyarországi gabonaérdekelték körében egyre hangosabb a kívánság a határidőzletnek a gabonakereskedelemben való újra bekapcsolódására. A főérve erre a bécsi és a pozsonyi gabonátözsdek egyre növekvő forgalma, amit a budapesti körök szerint csak a határidőzlet újra behozatalával lehetne kellőképpen ellensúlyozni, illetve a közép-európai gabonakereskedelemtudomány irányítását Budapestről végezni. Természetesen számítanak az agráriusok erős harcára, bár a határidőzlet behozatala az érdekek ellen nem vét, sőt bizonyos tekintetben azokra igen előnyös.

A bankkötségek meghatározása. Aradról jelentik: Az aradi pénzügyintézetek delegáltjai ülést tartottak, amelyek pontosan megszabták azokat a kötségeket, amelyeket átutalásoknál és csekkiállításnál számításba hoznak. Az egyöntetű kötségtételekre vonatkozó megállapodás valamennyi aradi pénzügyintézetre kötelező és az intézközti konferencián elhatározták, hogy az egyezményt megszög intézetet a bankközi forgalomból kizárják.

A budapesti tenyészállatvásár. Budapestről jelentik: Az országos magyar gazdasági egyesület március 21—23. között rendezti meg az idén a tavaszi tenyészállatvásárt és kiállítást. A vásáron való részvétel bejelentési határideje február 3.

Rekord cukortermelés a felvidéken. Prágából jelentik: Statisztikai kimutatás szerint a szlovenszói cukorgyárak december végéig tizenkétmillió métermázsa répát dolgoztak fel, amiből közel kétmillió métermázsa cukrot fognak kitermelni. A legnagyobb mennyiséget a nagyszombati és a nagysurányi cukorgyárak dolgoztak fel. Nagysurány már eddig is több mint kétmillió métermázsa répát dolgozott fel.

szert a külföldi munkások az állambiztonságot veszélyeztető magatartásnál továbbra is az állambiztonsági vezérigazgatóság utasítása szerint fognak eljárni. Ez azt jelenti, ha valamelyik külföldi szakmunkás politikai, vagy másirányú viselkedése az állambiztonság érdekeit veszélyezteti, dacára a már megadott tartózkodási engedélynek, a sziguranca minden további nélkül kiutasíthatja.

Tekintettel arra, hogy a központi bizottság február második felében fogja újabb ülését megtartani és addig a belső és külső szervezési munkák befejezést nyerne, a nagyiparosok országos szövetsége nyomatékosan felhívja a vállalatokat, ha eddig az idegen szakmunkásokra vonatkozó listájukat még nem nyújtották be, ezt halaszthatatlanul tegyék, hogy a szakmák szerinti csoportosításba felvehetők és felterjeszthetők legyenek.

Az Uj Kelet egyik legutóbbi számában a szakmunkások bejelentésével kapcsolatosan annak szükségességét hangoztattuk, hogy az egyes munkaügyi inspektorátusok utján alkalmas kell adni az UGIR-on kívül álló vállalatoknak is arra, hogy idegen szakmunkásaik névsorát felterjesszék és ezáltal az azoknál alkalmazott munkások részére az itartózkodást lehetővé tegyék, mert csak így lehet a közérdeknek megfelelően rendezni az idegen szakmunkások romániai tartózkodásának ügyét.

Uj vámtörvény Csehszlovákiában.

Prágából jelentik: Illetékes helyen szerzett értesüléseink szerint a prágai pénzügyminisztériumban a napokban készült el az új vámtörvény teljes tervezete, amelyet rövidesen kézhez is vesznek az illetékes érdekeltek szervezetei. Az új vámtörvény hét részből és 144 szakaszból áll s teljes unifikálását tartalmazza az eddigi vámtörvényeknek, amelyeknek nagyrésze a mai modern gazdasági élet számára már azért is elavult, mert hiszen a 18. század elejéről származik. Az új vámtörvény egyúttal intézkedik a vámhivatalok szervezeti beosztásáról, a vámolási eljárásról, a vámelőjegyzésről, felbontásokról, vámkedvezményekről, vámhitelekéről stb. Az új törvény már úgy készült, hogy egy esetleges autonóm vámtarifa behozatala esetén ahhoz hozzásimuljon, illetve azt kiegészíthesse.

A mai valutapiac

A mai napon a közbeeső hivatalos ünnep miatt szünetelt a devizaforgalom.

Valutapiac január 24-én:

Zürich. Nyitás—Zárlat: Berlin 123¹/₈—123.75, Amsterdam 208.95—208.95, Newyork 517.75—518.12, London 2486.50—2485.50, Páris 2805.00—2800.00, Milánó 2140.00—2135.00, Prága 1550.00—1545.00, Budapest 72.00—72.00, Belgrád 850.00—845.00, Bukarest 275.00—275.00, Varsó 99.50—99.50, Bécs 72.92—72.95.
Párisi tőzsde: Bukarest 970.00, Zürich

**VELMA
SUCHARD**
SOKOLADÉKÜLÖNLEGESSÉG

Gabriel PAPP Gábor Uri ing és fehérneműeket
nridivatüzlet és fehérneműüzem
Cluj, Piața Unirii No 8. — Timisoara Cetate
zephir, raye és selyemujdonságokból mérték szerint, felelősség mellett készít, ugyszintén saját anyagból is.

A Brasovia bajnokságát. A hockey és a műkorcsolya el Brassóban. Valozsvár kerül ki a hockey, amelyben verseny egyébként két napot a hockey foglal le. A hockey Brasovia sorozatos brassói csapat lett.

Az eddigi mérő Brasovia—Ten dr. Hirsch. Brasovia—Ten Tennis Club Ma délelőtt küzdelmei és előir pedig a szabadon Dr. Hirsch egyed (Coltea) lett volna versenyen, mert é

Nemzetközi lozsváron. Értésgonal tétlészakos nagyszabásu nem A tervet bejelent amely megadta h dolgozza ki Giurg hogy az országos országon is ma zaviz Artur nem i

Az ifjusági A Comitetul Reg osztálya hétfő este ben (Str. Avram osztály elnöke, B osztály tagjait, h tösságára való t enek.

N rovatban közöl nemű f

Schwartz Hár rátságos uton a n

érjük minden a felülmúlhatat Valóságos győni Darabja 8 le

Ursus
Ursus

Rador 2433

SPORT

A Brasovia nyerte az országos hockey bajnokságát. A téli bajnokság második része, a hockey és a műkorcsolyázás bajnoksága most dőlt el Brassóban. Valószínű, hogy e versenyen is Kolozsvár kerül ki győztesen, kivéve természetesen a hockeyt, amelyben Kolozsvár nem vesz részt. A brassói verseny egyébként négy napra nyulik el, melyből két napot a hockey, kettőt pedig a műkorcsolyázás foglal le. A hockey-bajnokság be is fejeződött és a Brasovia sorozatos győzelmét hozta, miáltal a kitűnő brassói csapat lett az országos hockey-bajnok.

Az eddigi mérkőzések eredményei a következők:
Brasovia—Tennis Club (Bucuresti) 3:2. Biró dr. Hirsch.

Brasovia—Tennis Club b. 4:0.
Tennis Club b.—Coltea (Brassó) 10:0.

Ma délelőtt folytak le a műkorcsolyázás előküzdelmei és előírt gyakorlatai; holnap, vasárnap pedig a szabadon választott gyakorlatokra kerül sor. Dr. Hirsch egyedüli komoly ellenfele Havraea tanár (Coltea) lett volna, aki azonban nem vesz részt a versenyen, mert édesapja súlyos betegen fekszik.

Nemzetközi korcsolyaverseny lesz Kolozsváron. Értesülésünk szerint a Comitetul Regional téliszakosztálya február 22. és 23-ikára nagyszabású nemzetközi korcsolyaversenyt tervez. A tervet bejelentették a bukaresti központnak, amely megadta hozzájárulását. A részleteket most dolgozza ki Giurgiuti kapitány. Itt említjük meg, hogy az országos korcsolyabajnokságok Magyarországon is ma zajlanak le Budapesten. Marczinkievicz Artur nem indul a versenyen.

Az ifjúsági labdarugószakosztály ülése. A Comitetul Regional ifjúsági labdarugó szakosztálya hétfő este a szövetség hivatalos helyiségében (Str. Avram Jancu 16.) ülést tart. A szakosztály elnöke, Blumberg ezton is kéri a szakosztály tagjait, hogy az ülésen, a tárgysorozat fontosságára való tekintettel, megjelenni sziveskedjenek.

NYILTTER

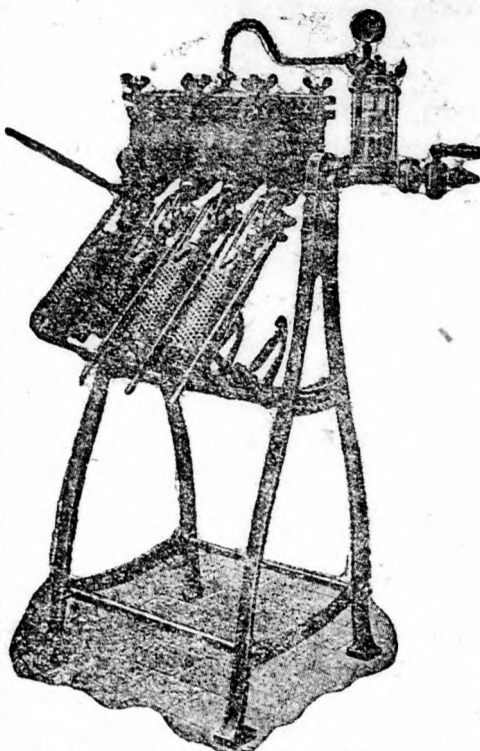
rovatban közölték a szerkesztőség személnemű felelősséget nem vállal

Schwartz Harm na u' cégük kötel kőből bárásgos uton a mai n por királt.

Landesmaan & Welsz
export impo t

örjük mindenütt **Pierre önbortváltókést** a felülmúlhatatlan Valóságos gyönyörűség. Svéd asztalüstök. Kővöröcs. Darabja 8 lej. zpont: Bukaresti, Str. Raduif Moese No 100

Sörlefejtő készülék

4 és 6 csapos,

valamint ezek alkatrészei állandóan kaphatók a

Banca Industrială și Comercială-nál

CLUJ, Strada Gen. Neculcea

No 2. Renner-palota

Körjön árjagyzóket

RASOLOE' kősnélkül börtváltó por

1/4 kgrm. ára **10 lei**

LEBOVITS torbély készíti, Satu-Mare

Podrászoknak és viszonteladókknak 6 kg. vételénél kg-ja **30 lej**

Figyelem!

- 1 kiló o th. kosor marha- és növendék-marhahus..... 30 lej
- 1 kiló tolbász..... 40 lej
- 1 kiló szalámi..... 60 lej
- 1 kiló fésztölt marhahus..... 40 lej

ROTH-nál,

voit Rudolf-ut 20 szám.

GALVANI

A LEGJOBB ELEM

Gyártja: GALVANI-gyár Timisoara

Mindenütt kaphatók

Rador

Ursus Extra világos és Hercules dupla maláta bor
kolozsvár
sörkülönlegességek

Ursus -- Czell sörfőzde Kolozsvár

„Hajó”
védjegyű

TEA

illata és ize felülmúlhatatlan.

Rador 2438

A három legjobb minőség: 74 — 220 — 55 szám
Iroda és lerakat: „CORABIA” S. A. R.
Bukarest, Strada Matei Millo 8.

Carneval!

Estélyi és báli

ruha-ujdonságok megérkeztek

SZABÓ JENŐ

divalkülönlegességek nagy ruházásba

Cluj

Cal. Regele Ferdinand

Telefon **4-79** Telefon

Carneval!

SZINHÁZ - MŰVÉSZET

Max Brod-premier Bécsben

(Bécs, január 24. Az Uj Kelet osztatójától.) Nagy várakozással tekintettek Max Brod, a hírneves cionista írónak a Renaissancebühnén tegnapi megkezdett premierjére. Bécs művészi és irodalmi körei, politikusok és műbarátok találkozója volt ez a meleg est, amelyen Max Brod darabját: a „Bunterbart“-ot adták. A darab meséje: Bunterbart egyetemi tanárt egy reggel revolverlövélssel fejében találták fel. Felesége ott fektült mellette összekötözve és az izgalomtól alétlan. Pénz és ékszerek hiányoztak. Gyilkosság, vagy öngyilkosság? Ez a probléma foglalkoztatja mindjárt a tett felfedezése után a hatóságokat és a közvéleményt. Felbukkant mindjárt a gyanu, hogy az élemedett professzor fiatal felesége követhette el a bűntényt. Hogy ezt palástolja, maga kötözte össze magát. Egy esztendőig vizsgálati fogságban ül, azután pedig az esküdtek — védőjének, dr. Spindler ügyvéssége folytán — felmentették.

A darab bonyodalma most kezdődik. Felvetődik a probléma, vajjon a fiatal tetszelgő asszony igazságosan, vagy igazságtalanul helyezték szabadlábra. A védő megvan győződve a nő ártatlanságáról, ami természetes, hiszen közben szerelmes lett belé. Az ügyvéd egyébként politikus is, aki ellen a támadások és gyanúsítások zápora zúdult és valahogy érzi, hogy az asszony sorsa azonos az övével. Ez erősíti és festi alá szerelmét. Az asszony azonban nem így érez és nem így gondolkodik. Továbbra is üzi asszonyi mesterkedéseit. Az ügyvéd egy ismerős családhoz viszi a felmentett asszonyt, valahová Berlin közelébe. Itt azonban a pompás nő egy fiatal, erőteljes és tapasztalatlan földbirtokost fon halójába és ugyanúgy, ahogy férjét, az asszonyi ravaszság rafinált eszközeivel, ezt a fiatalembert is öngyilkosságba kergeti. A nőnek egyetlen gondolata és egyetlen vigasza, hogy ő maga nem oltott ki emberi életet. Az öngyilkosság után azonban az ügyvédben, aki megmentette és eljegyezte, felvillan az asszony gondolkodása és a bűnügyi rejtély megtalálja benne lélektani magyarázatát. A darabban Magda Sonja játszotta a címszerepet. Démoni erővel, az asszonyi rafináltság és macskatermészet minden kiszámítottával és káprázatos fölényével. Az ügyvédet Paul Tyndall játszotta a szerepnek új lelket kölcsönözve, sok intelligenciával és megdöbbentően jó retorikával. A többi szereplők is nagyban hozzájárultak a darab meleg, őszinte sikeréhez.

A színházi iroda közleményei

Kis Gróf. A legnagyobb sikerű magyar operettek egyike, a Kis Gróf ez évadban először fogadja a közönséget este színre lépni. Zöldhelyi Ansa fogja a nő főszerepet játszani.

Párisi Lány. Az idei évad egyik legvonzóbb előadása, a melyet úgy a sajtó, mint a közönség o ztatlan lelkesedéssel fogadott, a Párisi Lány c serepette. Szerdán este 4-edezerszázadják a Párisi Lányt.

Magyar Színház heti műsora

Vasárnap d. u. fél 4-kor: A hajadér (Operette, 44-edeszer, mérsékelt helyárakkal, sorozat 37)
 Vasárnap este 8-kor: János vitéz. (Operette reptiz új szereposztással, 115-ödször, premierhelyárakkal, napi bérlet 62 szám B, sorozatszám 38)
 Hétfő: János vitéz (116-ödször, napi bérlet 63 szám A sorozat 39)
 Kedd: Kis Gróf (Uj szereposztással, rendez helyárakkal. Napi bérlet 64 szám B, sorozat 40.)
 Szerda: Párisi Lány (Operette újdonság 4-edszer, rendez helyárakkal, bérletszűnetben, sorozat 41)
 Csütörtök: Mignon (Premierhelyárakkal, premierbérlet 36 szám, sorozat 42)
 Péntek: Antonia (20 adszor, bérletszűnetben, premierhelyárakkal, sorozat 43)
 Szombat d. u. fél 4-kor: Zsidónő (Operaelőadás, fészallított helyárakkal, sorozat 44)
 Szombat este 8-kor: Ki babája vagyok én? (Újdonság 3-adször, premierhelyárakkal, napi bérlet 65 szám A, sorozat 45)
 Szombat este fél 11-kor: Telmányi Emill hegedű hangversenye. (Mérsékelt emelt helyárakkal, napi bérlet 66 szám B, sorozat 46)
 Vasárnap d. e. 10 órakor: Kereskedelmi alkalmazottak alkalmazottak torna-egyletének ünnepe. (Rendez helyárakkal, sorozat 47)
 Vasárnap d. u. fél 4-kor: Csokoljen meg! (Újdonság 6-ödször, mérsékelt helyárakkal, sorozat 48)
 Vasárnap este 8-kor: A rótság kapitány. (14-ödször, bérletszűnetben, premierhelyárakkal, sorozat 49)

Hétfő: Az ember tragédiája (Uj betanulással, új szereposztással, premierhelyárakkal, premierbérlet 37 szám sorozat 50)
 Kedd: Az ember tragédiája Premier helyárakkal, napi bérlet 67 szám A, sorozat 51)

MOZGÓK MŰSORA

Select-mozgó. Vasárnap, január 24. Magyar film. *Leánybecsület.* Társadalmi dráma, 6 felvonásban. Főszerepben Hauri Reinwald.
 Hétfő, január 25. Humoros premier. *Fatty a nögyölölő.* Humoros amerikai filmbohózat 4 felvonásban. Főszerepben Fatty.
Uszita Mozgó. Vasárnap, január 24. Premier. *A szélhámosok.* Szexációs tünügyi és detektívfilm 5 felvonásban. Főszerepben az ismert detektívfilmrepek művésze: Paul Herman.
 Hétfő, január 25. Premie! *Siron tul.* Szentimentális dráma, 5 felvonásban. Főszerepben Emilio Pelles.
Apollo-mozgó. Vasárnap, január 24. Premier. *Félelmetes Jim.* Szexációs bűnügyi dráma az amerikai cowboyok életéből, 5 felvonásban. Főszerepben az ismert amerikai lovag: William Russel.
 Hétfő, január 25. *Wagon Lit rejtelve.* Szexációs tünügyi dráma 5 felvonásban. Főszerepben Bi-Ba-Bo.

APRÓHIRDETÉSEK

Egyes közlésnél egy szó 3-... vastagabb betűvel 6 lej. Legkisebb apróhirdetés 30 lej. Álláskeresőknek 30% kedvezmény.
Apróhirdetések díja előre fizetendő

Egy cipész szabász jó fizetéssel felvétetik Dávid Herman bűrzületében Széchenyi-tér 39. 8449

Pestre és Bécsbe szóló élelmiszert tartalmazó postacsomagok összeállítását, vámolását és elküldését vállaljuk. Párizsi és Foris utóda. 8450

HUNWALD

Gluj, Str. Vlahuja (volt Bolyai-u.) 3. Telefon 147.

Üvegcsiszoló és étűtkörgrár. Táblésüveg raktár és üvegezési vállalat.
 Hibás tákrók újrafoncosása 100%
 1-2 intelligens zsidó fiatalember febr. 1. szép különbejáratu burtozott szobát, esetleg kosszttal kaphat Rudolf-ut 54.

**Név-
Jegyeket,**
 születési,
 eljegyzési,
 esküvői
 kártyákat
 és mindenféle
 mulatsági
 meghívókat
 legszebb
 kivitelben
 készít a
 Kadissa-nyomda
 Gluj

Egy jobb családból való vidéki zsidó leány, a ki egy a női kalaposságot, mint a perzsaszőnyeg készítését tökéletesen és nagy gyakorlattal bírja, megféle állást keres. Megkereséseket „Sorgalmass” jellegével a kiadó továbbítja. 8456

Butorozott szoba fiatal embernek kiadó. Egyetem-utca 10, ajtó 20.

**Zeiss
Busch
Rodenstock**

Szemüvegkülönlegességek
KÖN MÁTYÁS FIA
 1876 óta fennálló üzletében,
 Cluj, Calea Victoriei No. 2.
 Orvosi rendelés, minta vagy választás szerint kaphatók

Mit olvassunk?

Balsac: A büszke Emilia 126
 Dosztojevskij: Három orosz fiu története 120
 Koch W.: Mi a boldogság 132
 Lehne: Vergődő szívek 54
 " Elfelejtve 54
 " Tavaszi álom 54
 " Egy sebzett szív 72
 Szíri: Irói arcképek 87
 Arcubassy: Emberek hallama 25
 Jerome: Három ember egy osónakban 30
 Baudelaire: Költemények prózában 108
 Maeterlinck: A bölcsesség és a végzet 192
 Wedekind: Muzsika 48
 Schnitzler: Álarcok és csodák 20
 Courts Mahler: A hatlen asszony 50
 " Ne itélj 45
 " Sorensen Frida 50
 " A végrendelet 60
 Jaques de Lacroette: Silbermann 80
 Rainitz B.: Hét Ady-dal (Kotta) 150

Kották jegyzéke

Warschavsky: Der fodim 14
 Roskin: Küpp-Klapp 14
 " Jarkele geht in Schule 18
 " Chazkele 20
 Löw Leo: Chesbojn zedek 14
 Hatikvah 20
 Löw: O. Dadele 18
 Roskin: Ja chaj lili 10
 Löw: Tief im Waldele 15
 Löw: Fischelah Kopfen 8
 Roskin: Der Schikur 15
 " Dos Heilige Rikudl 15
 Schirej: Hamisrach 25

A fentieket a pénz és porto előzetes be-
 küldése vagy utánvét mellett szállítjuk.
Az „UJ KELET” könyvcsiszolója
 Gluj, Str. Baron L. Pop 10.

GYAPJUIPAR R. T. TIMIȘOARA

Gyapjumosóda, gyapjufésűde, kamgarn, vigogne-szövőde, takácsműhelyek, mügyapjagyár, apretura, festőde.

Köztölt és szövőtárugyár
 Körülbelül 1500 munkást foglalkoztat. Saját konfekció és Juhtenyésztés.

DÉRI LAJOS szücsmester
 Str. Memorandului (v. Unió-u.) 3. Telefon 12-12

Dusan felszerelt raktárában az idő előrehaladottsága miatt
mélyen leszállított árak!
 Lloyd 2939

Szerkesztőség
 zatal és nyo
 Cluj-Kolozsvár, St.
 L. Pop. (Brassay-ut
 telefon: Szerkes
 kiadónyata!
 N. Sz. —
 A kéziratok kizár
 szerkesztőséghez
 zendők. Kéziratok
 adunk vissza

1925 január 27

Sz

(Cluj-Kolozsva tudósítójától.) Köhatósági intézke teiben is imponá tól, arra a hirre, ságának ősz vezé Cedek templom dult a Malom-utó A konferenciá lyos gondokat ok előrelátható volt, méretű Poale lesz befogadni az csomót Szokolov mániai utjának z szellemi és testi készséggel vállalk dők ezreire val szelni a templom

A Poale Cede már zsufolva vol tele. A frigszeker zett bársonyfűggő kék-fehér díszítés kinálták Szokolo Palesztina ujjáépí cserkészek a ren Balra a frigszeker aranykulcsa, melle magyar fölírások.

Féltizenkettő f sok dörgetik meg megnyílik és Jan elnökének vezetés és kísérete. Percel tások fogadták ő Albert közsönti n a történeti ideákt Erdély zsidói köz

— Szívem egy körünkben — ma szőnöm Önnék, csodálatos munká Palesztinában. Kö nagy fáradtságot, kalmat adott arra történelem legnag Önöket is tisztel az alkalomból, ho ünnepelni, hogy i keze a közös e mon egyazon célé

— Itt látom kében a vallási látom a neológoka sik a boldogulást. seregét. Boldog v táknak testvérke tek, hogy Paleszt hazája, hanem a vözlök mindenkit jött velünk együt

— A zsidós münkre, hogy de a munka, amit a tése körül végez, teljesítménye a vi ják rólunk, hogy jon materialista-e álmokat és ideá Önök mindnyájan vegyenek Paleszt munkájában. Az mozdítani, a gyó